

gevolgen: eind januari kondigde Welter in de ministerraad aan dat hij met 'voorstellen tot drastische bezuinigingen' zou komen, 'er zal vooral op de militaire uitgaven moeten worden bezuinigd', 'de oproeping van dienstplichtigen in allerlei landen acht spr. financieel uiterst bedenkelijk' en 'nieuwe aanschaffingen en versterking van de vloot acht spr. in het tweede halfjaar niet meer te betalen.'¹ De notulen van de ministerraad vermelden niets van Gerbrandy's reactie, maar er is weinig fantasie voor nodig om zich die voor te stellen.

★

Er zijn in die tijd op ministerieel niveau nog drie andere kwesties aan de orde geweest, welke behandeling tot diepgaande en kenmerkende verdeelheid leidde: het bieden van financiële hulp aan Engeland, (opnieuw) de verplaatsing van de regeringszetel naar Nederlands-Indië, en de zaak van de in Indië geïnterneerde Rijksduitsers en de in Buchenwald opgesloten 'Indische gijzelaars'. Aan die laatste zaak zullen wij straks een aparte paragraaf wijden.

Wat de eventuele financiële hulp aan Engeland betrof: deze werd door de Engelsen gevraagd omdat zij in die tijd krachtens de bepalingen van de Amerikaanse neutraliteitswet voor alles wat zij in de Verenigde Staten bestelden, in goud of deviezen moesten betalen. In de herfst van '40 stond vast dat Engeland met die bestellingen in Amerika spoedig volledig zou vastlopen. Vier Geallieerde regeringen beschikten over goudreserves: de Nederlandse, de Noorse, de Tsjechische en de Belgische.² Tot de Nederlandse werden in oktober door de Britse minister van financiën *Sir Kingsley Wood* twee verzoeken gericht: kon zij Engeland de beschikking geven over f 150 mln aan Nederlands goud (goud van het onder de regering ressorterend Egalisatiefonds van Financiën en een deel van het onder A 1 vallend goud van de Nederlandse Bank dat zich in de kluisen van de *Bank of England* bevond) en kon zij goedvinden dat het gehele handelsverkeer met Nederlands-Indië voortaan verrekend werd in ponden sterling? Dat tweede verzoek was onaanvaardbaar en dat maakte Welter in zijn eerste bespreking met *Kingsley Wood* al duidelijk: Nederlands-Indië moest grote

¹ Ministerraad: Notulen, 28 jan. 1941. ² Aanvankelijk bevonden zich in Londen slechts de Belgische ministers van financiën en van koloniën; bij hen voegden zich eind oktober de minister-president, H. Pierlot, en de minister van buitenlandse zaken, P. H. Spaak. Koning Leopold III was in België gebleven.